

TOPLULUK GİRİŞİMCİLİĞİ VE GELENEKSEL MESLEKLER

H. Rıdvan YURTSEVEN

Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Gökçeada Uygulamalı Bilimler YO, Gastronomi Bölümü

Ozan KAYA

Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Turizm İşl. ve Otel. YO. Seyahat İşletmeciliği Bölümü

GİRİŐ

Sürdürülebilir gelişme; gelecek kuşakların gereksinmelerini giderebilme yeteneklerini ortadan kaldırmadan, varolan kuşağın gereksinmelerinin giderilmesi olarak tanımlanır (World Commission on Environment & Development, 1987). Bu sonuca ulaşmak, kaynakların korunması ve doğru yönetilmesini gerektirir. Doğal, ekonomik ve sosyo-kültürel kaynakların korunmasına odaklı temel kriterler ve bu kaynakların yönetimine ilişkin ilkeler belirlenmelidir. Sürdürülebilirlik üç temel unsurdan oluşur: çevre, ekonomi ve yerel topluluk. Bu temeller üzerinde bir gelecek kurmak istiyorsak, üç temel unsurun aynı güçte olması gerekir. Yerel topluluğu güçlendiren modellerden biri olan topluluk girişimciliği; yerele gelir sağlarken, aynı zamanda, çevreyi koruyarak ve yerel üretim süreçlerine özen göstererek sürdürülebilir gelişmenin temellerini oluşturur. Topluluk girişimciliğinin, günümüz ve gelecek nesiller için sürdürülebilirlik sorununa yanıt olabileceğini gösteren güçlü kanıtlar bulunmaktadır (Yurtseven, Kaya ve Harman, 2010). Topluluk girişimciliği; yatırımı çeker, istihdam sağlar, doğal ve sosyo-kültürel kaynakları ekonomiye kazandırır, ekosistemleri ve kültürleri korur, yerel alanların gelişmelerinde karşı karşıya oldukları doğal, ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal sorunları çözer. Topluluk girişimciliği; temelde tarım, kooperatifler ve küçük aile işletmelerinde çalışan bireyler tarafından yerel olarak gerçekleştirilen bir faaliyettir. Topluluk girişimciliğinin

amacı; doğal ve sosyo-kültürel kaynakları kullanarak yerel ürünler elde etmektir. Böylelikle, yerel ekonominin sürdürülebilirliği sağlanacaktır. Topluluk girişimciliğinin faaliyet gösterdiği alanlardan en önemlisi, yerel topluluğun geleneklerini yaşattığı ve farklı üretim biçimlerini yansıtan geleneksel mesleklerdir.

Girişimcilik literatüründe, son zamanlarda, girişimcilik süreci ve yerel topluluklar üzerindeki etkisine ilişkin araştırmaların arttığı görülmektedir (Alsos, Borch, Forde, Ronning ve Vestrum, 2007; Dupuis ve De Bruin, 2005; Dupuis, Bruin ve Cremer, 2005). Bu konu, uygulamada, yerel toplulukların doğal, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunlarının tümünü bütüncül bir yaklaşımla ele alacak topluluk temelli yeni girişimsel faaliyetleri gerektirmektedir.

TOPLULUK GİRİŞİMCİLİĞİ

Bir topluluğun, ortak yararı için işbirliği içinde girişimsel faaliyetler gerçekleştirmesi topluluk girişimciliği ya da topluluk odaklı girişimcilik olarak adlandırılır (Peredo ve Chrisman, 2004). Topluluk girişimciliği, yalın bir biçimde, topluluk içinde ve topluluk tarafından yönetilen bir iş olarak tanımlanır (Doetuchi, 2003). Topluluk, aynı coğrafi yer üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümüdür.

Tablo 1:

Girişimcilik ve Topluluk Girişimciliği Arasındaki Farklar

Girişimcilik	Topluluk Girişimciliği
Temel amaç; kişisel kaynakların büyümesidir.	Temel amaç; topluluğun gelişmesidir.
Birey, kendi öz yetkinliğini artırmaya çalışır.	Topluluk üyelerinin yetkinlik kazanmalarına ve öz-saygılarını oluşturmaya yardımcı olunur.
Birey, kendisini organizasyonun en üst noktasına koyar.	Topluluk üyeleri, kendilerini bağımsız bir birliğin eş güdümlenmesi olarak görür.
Otoriteyi ve toplumsal çıkar gruplarını engel olarak görür.	Otoriteyi ve toplumsal çıkar gruplarını potansiyel destekleyici ve kaynak sağlayıcı olarak görür.
Birey, kaynakları kendi girişimlerini kurmak için harekete geçirir.	Topluluk üyeleri, diğerlerine kendi girişimlerini kurmak için destek verir.

Kaynak: Bringe, O'Neill ve Cromie, 2003'den uyarılma.

Topluluk girişimciliği, kişisel karı amaçlayan geleneksel girişimciliğin tersine, topluluğun hedeflerini takip ederek yeni fırsatlar yakalamayı ve sürdürülebilir gelişmeyi olanaklı kılmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda refah, kişisel kazanç yerine toplumun geneli açısından değerlendirilmektedir. Topluluk girişimciliği, girişimcilik sürecini birey odaklı bir yapıdan toplumsal bütünleşme bağlantılı yeni bir alana taşımaktadır. Tablo 1, girişimcilik ve topluluk girişimciliği arasındaki farkları göstermektedir.

Topluluk girişimciliği, topluluk hedeflerini ve geleneksel meslek uygulamalarını birleştiren, etkin ve sürdürülebilir iş yapıları olarak da görülebilir. Topluluk girişimciliğinin temel özellikleri aşağıdaki gibidir (Peredo ve Chrisman, 2004):

• **Topluluğun yetenekleri temelinde gelişir.** Topluluğun daha önceden geliştirdiği yetenekler ve deneyimler, girişimcilik faaliyetlerini doğrudan etkiler. Dolayısıyla, topluluğun sahip olduğu el sanatları, ticaret ve tarım gibi yetenek ve deneyimler, topluluk girişimciliğinin uygulanacağı alanların belirlenmesinde ve başarı kazanılmasında önemli bir yer tutar.

• **Amaçların çeşitliliği.** Toplulukların gereksinmesine uygun olarak, gerçekleştirilmesi gereken doğal, ekonomik ve sosyo-kültürel amaçlar vardır. Bu nedenle, topluluk girişimciliğinin bir amaçlar dizisi olduğunu söyleyebiliriz.

• **Topluluğun katılımına bağlıdır.** Topluluk girişimciliğinin oluşumundaki unsurlardan biri de toplumsal sermayedir. Topluluğun sahip olduğu toplumsal sermaye, salt topluluk girişimciliğinin kuruluş sürecinde değil, yönetim sürecinde de büyük önem taşır. Etkili ve yenilikçi bir topluluk katılımının yaratılması, sürdürülebilir gelişmenin gerçekleştirilmesinde gereklidir. Bu nedenle, topluluğun katılımı ve desteği olmaksızın gerçekleştirilen sürdürülebilir gelişme projeleri genellikle başarısız olmaktadır. Topluluk girişimciliğini güçlü yapan nokta, girişimin yerel topluluk üyeleri tarafından gerçekleştirilmesidir.

GELENEKSEL MESLEKLER

Gelenek ya da geleneksel kavramı, genellikle durgun ve sıklıkla homojen olarak nitelendirilen toplulukları tanımlamak için kullanılır. Geleneksel meslekler; yerel gelenekle uyum içinde olan ve yerel topluluk tarafından gerçekleştirilen mesleki faaliyetler olarak tanımlanır (Asafu-Adjaye, 1996). Geleneksel meslekler; ev, işyeri, dini ve toplumsal törenlerde, takas ya da nakitle sağlanan geçim kaynağı olarak yerel topluluklar tarafından gerçekleştirilen üretim faaliyetlerini kapsar (Asafu-Adjaye, 1996). Avcılık, bahçecilik, balıkçılık, pazarlama ticareti, takas ticareti, toplayıcılık gibi alanları içerir. Bir üretim faaliyetinin geleneksel sayılabilmesi için, yerel toplulukla çok uzun bir tarihi bağının olması ve geçim kaynağı ekonomisine dayanması gerekir.

Geçim kaynağı ekonomisi, yerel topluluğun konumuna bağlı olarak değişim gösteren karasal ve kıyasal kaynaklara dayalıdır. Geçim kaynağı ekonomisi; gıda malları ve gıda dışı malların üretimini kapsar (Asafu-Adjaye, 1996). Gıda faaliyetleri; avcılık, bahçecilik, balıkçılık, hayvancılık ve toplayıcılık gibi faaliyetleri içerir. Gıda dışı faaliyetler, satmak ya da takas etmek için kullanılan el sanatları üretimine dayalıdır. Gıda dışı faaliyetler üç temel alana ayrılmaktadır: üretim, dönüşüm ve sembolik. Üretim faaliyetleri, araç-gereç ya da aksesuar yapımında karasal ve kıyasal kaynaklardan yararlanılmasını kapsar. Dönüşüm faaliyetleri, karasal ve kıyasal kaynakların üretim sürecinde kullanıldığı faaliyetlerdir. Sembolik faaliyetler; dini, törensel ve simgesel ürünleri açıklar.

Geleneksel meslekler, genel olarak, kırsal alanlarda bulunur. Yerel ekonominin ve yaşam kalitesinin geliştirilmesinde, kültürel sermaye olarak önem taşır. Geleneksel mesleklerin başlıca özelliği; düşük yoğunlukta bir ekonomik faaliyet olmalarıdır. Bu nedenle; kültürel-doğal kaynakları ve geleneksel yaşam biçimini korur (Prasad, 2005). Bir topluluğa özgü geleneksel mesleklerin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

• **Tarımsal faaliyet temeline dayalıdır.** Geleneksel meslekler, genel olarak, tarımsal faaliyet temeline dayalıdır.

• **Doğa temel tedarikçidir.** Doğa yalnızca bir geçim kaynağı değil, insanların yiyecek ve geçimini sağlayan temel tedarikçidir. Bu nedenle; doğal çevre, insan ve sosyo-kültürel çevrenin ayrılmaz bir parçasıdır.

• **Üretim sürecinde güçlü bir israftan kaçınma ilkesi vardır.** Geleneksel meslekler, doğanın aşırı derecede sömürülmesine engeldir. Geleneksel mesleklerin uygulamasında, güçlü bir israftan kaçınma ilkesi vardır. Doğada bulunan bitki, meyve, sebze ve hayvan türlerinin israf edilmesine karşı geleneksel bir olumsuz tepki bulunur.

• **İnsanı ve doğayı koruma etiği vardır.** Geleneksel mesleklerin değer sistemlerinde ve geleneksel uygulamalarında, insanı ve doğayı koruma etiği vardır. Geleneksel mesleklerin uygulama ilkeleri, sürdürülebilir bir üretim yönetimi oluşturmuştur. Kaynaklar, topluluğun gereksinmelerine göre ve dönemsel sağlanır.

• **Doğal ve kültürel çeşitliliğin insanlarla uyumu sağlanır.** Geleneksel meslekler, doğal ve kültürel çeşitliliğin insanlarla uyumunu sağlar. Geleneksel meslekler, yerel kaynakların yönetimine insanı ve topluluğu dahil eder.

• **Geleneksel sistem uygulanır.** Geleneksel mesleklerin, tarihsel süreç içerisinde gelen uygulamaları bulunmaktadır. Geleneksel sistem, tüm teknolojik gelişmelere ve modernleşmeye karşın varlığını ve geçerliliğini sürdürmektedir.

SONUÇ

Geleneksel mesleklere odaklı topluluk girişimciliği, yerel topluluklar için alternatif bir istihdam kaynağı olabilir (Apostolakis and Jaffry, 2006). Geleneksel mesleklere dayalı topluluk girişimciliği, ekonomik yapıyı çeşitlendirir, yaşam kalitesini geliştirir, yerel girdiye bağlı topluluğun kendi kendine yetebilme olanaklarını güçlendirir ve yaşam kaynakları üzerinde kontrolü sağlar. Topluluk girişimciliği, yerel değerlerin korunması ve

tanıtımı üzerine odaklanmayı sağlamaktadır. Yerel topluluğun elde ettiği ek ekonomik girdiler, çevrenin korunmasına ilişkin davranışlarda olumlu bir değişiklik sağlamakta ve yörenin ekolojik değerlerine ilişkin koruyuculuk artmaktadır. Yerel alanların sosyo-kültürel yaşam biçimi değiştiği için, yerel nüfus yörede kalmayı tercih etmektedir. Topluluk girişimciliğinin uygulandığı alanların sürdürülebilir gelişimi, çevrenin bilgi düzeyini yükseltir ve düşük düzeyde gerçekleşen tarımsal istihdamın yeni alternatiflerle artmasını sağlar.

Geleneksel mesleklere odaklı topluluk girişimciliği, yerel topluluk için aşağıda belirtilen fırsatları yaratır (Marantou ve Angelis, 2003):

- Yerel gelirin artması,
- Yerel ekonomik kaynakların çeşitlenmesi,
- Tarımsal istihdamının düşük olduğu dönemlerde alternatif istihdam alanlarının yaratılması,
- Yerel topluluğun rol ve statüsünün yükselmesi,
- Geleneksel mesleklerin ticaretini kolaylaştıran ulaşım sistemleri ve alt yapının gelişmesi,
- Yerel çevre ve sosyo-kültürel özelliklerin korunması,
- Yerel topluluğun yaşam kalitesinin artması

Topluluk girişimciliği; yerel toplumların üretim süreçlerini, kültürlerini, geleneklerini, uygulamalarını ve yaşadıkları alanları içermektedir. Geleneksel ekonomi teorisi ve küreselleşme süreci; pazarda etkin olmayanların elenmesi, ticarete ilişkin sınırların kaldırılması ve kusursuz rekabet koşullarının yaratılması amacındadır. Ancak; sürdürülebilir gelişmenin temeli, güçlü yerel topluluklara dayanmaktadır. Başka bir anlatımla; yerel kaynakların, yerel topluluk tarafından üretilmesi ve tüketilmesi önemlidir. Topluluk girişimciliği, hem yerel kimlikleri, kültürleri ve toplulukları desteklemekte hem de gelirin daha geniş çapta ve eşit dağılımını sağlamaktadır. Diğer taraftan; yerel işletmeleri, yerel pazarlarda güçlendirmektedir.

KAYNAKÇA

ALSOS, Gry, BORCH, Odd Jarl, FORDE, Anniken, RONNING, Lars ve VESTRUM, Ingebjorg Klugen; (2007), “*Community Entrepreneurship- the entrepreneurial process and resource acquisition*”, The Third International Social Entrepreneurship Research Conference (ISERC), ss. 1-29.

APOSTOLAKIS, Alexandros ve JAFFRY, Shabbar; (2006), “*The Effect of Cultural Capital on the Probability to Visit Cultural Heritage Attractions*”, International Conference: Trends, Impacts and Policies on Tourism Development, Hellenic Open University Tourism Management Postgraduate Programme, Heraklion, Crete, Greece.

ASAFU-ADJAYE, John; (1996), “*Traditional production activities and resource sustainability: The case of indigenous societies in Cape York Peninsula, Australia*”, International Journal of Social Economics, Cilt: 23, Sayı: 4,5,6, ss. 125-135.

BRIDGE, Simon, O’NEILL, Ken ve CROMIE, Stan; (2003), Understanding Entreprise, Entrepreneurship and Small Business, New York, Palgrave Macmillan.

DOETUCHI, Akio; (2003), Community Businesses and the Slow Life-Exploring New Social Values fort he 21st Century, 4 Ağustos 2010, <http://www.nli-research.co.jp/english/socioeconomics/2003/li030516.pdf>.

DUPUIS, Ann ve DE BRUIN, Anne; (2005), *Community Entrepreneurship*, A. De Bruin ve A. Dupuis (Ed.), Entrepreneurship: New Perspectives in A Global Age (Reprinted) içinde ss. 109-127, Burlington, Ashgate Publishing Company.

DUPUIS, Ann, DE BRUIN, Anne ve CREMER, Rolf D.; (2005), *Municipal-community Entrepreneurship*, A. De Bruin ve A. Dupuis (Ed.), Entrepreneurship: New Perspectives in A Global Age (Reprinted) içinde ss. 128-147, Burlington, Ashgate Publishing Company.

MARANTOU, A. ve ANGELIS, V. A.; (2003), “*Traditional Settlements and Sustainable Development*”, 2nd International Scientific Conference Sustainable

Tourism Development and The Environment Proceedings, University Of The Aegean Business School Interdepartmental Program of Postgraduate Studies In Tourism Planning, Management and Policy, Chios, Greece.

PEREDO, Ana Maria ve CHRISMAN, James J.; (2004), "*Toward A Theory of Community-Based Enterprise*", Academy of Management Review, Cilt:31, Sayı:2, ss. 309-328.

PRASAD, D. V.; (2005), "*Maintenance of Traditional Occupation: A Case from the Telugu Speaking Artisan Community in the Islans*", Journal of Social Sciences, Cilt: 11, Sayı: 2, ss. 141-149.

WORLD COMMISSION ON ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT; (1987), *Our Common Future*, Oxford, Oxford University Press.

YURTSEVEN, H. Rıdvan, KAYA, Ozan ve HARMAN, Serhat; (2010), *Yavaş Hareketi*, Ankara, Detay Yayıncılık.